

Det var många socker folk, som
färdades förbi Hallaböke när jag var liten. Det var
gissakrämare, som kommo från Skåne och sålde
smågissar. Gissarna gingo, och så var det i regel
två, som höjde på dem, så gissade de på dem litet
ibland, och det rök i sanden när de gingo. Sedan
skulle ju alla nogga bita på dem.

Färbandlarna brukade också komma
så, och färor hölls ett färligt levande. Embarras
brukade ha ett rött matknytt med sig, och vore
alldeles igennubna med dem.

Många gissbandlare från Trariga
socker, gingo till Skåne och köpte gissar, och sen
sålde dem i Småland. De köpte också gissar i
Ljunga.

Lerakarhamare boro i regel ~~framåt~~
hallåringar. De hade sina baror i en stor pinn-
håsk med halms i. "Vill ni köpa barkar?" sa de och
så höll de upp dem och sa: "dyra sådana klang!"
De hade lutsallikar också. Det brukte de ha, där de
hade många gylfter. Och så hade de dem till sila-
sallikar. De höjde i regel med häst; Kärde-Pallen
(bodde i Fogelhult, Hallands socker) hade sina ler-
kar i en dragkärra. Han höjde ut bara för dagen;
såldes även oft och kardor.

Glasförsare hade sina baror nu-
puckade i stora kistor, precis som en potatiskista
med fast lock, drygt 3 meter lång, nypuckat i
bors. De såldes även på marknader, mer mellan
marknaderna såldes de i gårdarna. Dricksglas,
assietter, vaser, pyntesaker, "brännvinskundor"
(brännvinsflaskor i form av hundar)-bara billigt glas.

Fäderbrändare, i regel från
Markaryd, hade stora "drömmar" (stora säckar)
med fäder. Sålde även filtav. Tiekanta vovs
"Bejarna", från rika borgarkamrar, hästammar.
Värskedskrämmer kommo också från
Markaryd.

Svartkrämmer hade all slags svarte.
Någon av dem hade en kassa, som bl. a. inne-
höll: "pepparkramar och smurebussar till
barnen." (Mer smurebussar gjorde far till oss
av hädnullar). De hade även tvättkräslor (=klapp-
kär), kag, kräslor, kräslor. Det var en
upplevelse att få titta på allt detta.

Det kom också präskrämmare, som
sålde alla handa småsakar före jul. Johannes
Liken läste alltid mycken lång kassa, bl. a.: "pyglar
och sylar, och målar och tvätt, och hädnullar i alla
kolorer, både gröna och färga."

En gång när han läst upp sin
kassa, skulle min syster Ingrid köpa en vit häd-
mulle n:u 36 av honom. Då hittade han i kassan
och sade: "Tyvärr har jag bara en hädmulle, och det
är en svart n:u 18."

En del påskkrämsor köpte upp
kumrar, kakor och korvmar, smår - senare
även galoscher. De övriga man fick för det, skulle
man köpa julbrev av Bröda Pelle för jula-
brevens lag, önskt i hans läda. Den kungla (svart
kräms) hade han nästan, och så hade han gula,
granna "kakeringar". Lådan var fyllt med en
krok. Han hade bröl c:a 5-6 cm långa; det
buckade vara barnens glädje. De kostade 2 öre.
Det var roligt att pratta sig med en egen bröl
Bröda Pella pojke kom en och annan gång.

Butiken kom till en i Storgatan och en
kunde titta över dörren med en gång. Det var en upplevelse

I folkskolan var fyra fönster,
två på var sida, inget på gaveln. Troligen var
det sex futor i varje. (I småskolan var det fyra
fönster med fyra futor i varst). Vidare fanns i skol-
salen fem långa bänkar för sju barn i varje.

Katedern stod vid gaveln mot vägen. Den var som
ett bord med snett lock, och den stod på en ar-
sats med två kappsteg upp. Till höger stod en
kista, och i den förvarades jordgloben och kassade
läseböcker. Över kistan hängde hängde ett litet
rött skåp, som holigen innehöll böcker. En
blindkarta, som dock ingen kunde, hängde på
väggen. — Jag vill minnas, att det var en
karta över Nordert. Framme i salen fanns en

karta över Sverige, och där fingo vi
seka ut landskapen. Något annat i Sveriges
geografi lärde vi knappast. Det fanns också
en karta över Palestina. Jag träffade Palestinas
karta mycket bättre än Sveriges. Där var Jerusalem,
Döda havet och Damaskus och en hel del. Det
glömmer jag inte). I stället för palestinakartan
kom på Vibergs tid en karta över metersystemet.

I hörnet hängde psalmodikoret
i en låda, och så fanns det en bok, som liknade
en sågbok med en bräda på. På den lades
psalmodikoret.

Såttugnen hade dörs på fram-
sidan och öppnades från skolsalen.

I ett hörn stod ett stort bord
för mathugan och kläder. Något avklädnings-
rum fanns inte och inte heller några勾k
för kläderna. Vid ena väggens stod skambänken

Vi, som bodde i Hallaböke, hade ju en halv mil till skolan, så vi fingo gå hemifrån redan vid halv sitta (när vi gick i småskolan, så gick vi oss iväg redan vid sju). Skolan började klokkan nio, och vi fingo inte komma för sent. Om så var, så fick man vänta utanför till första pausen.

Dagen började med morgonbön. Psalmodikonet togs ned och placerades på boken. Så kastade skolquäben stråken, och det var en oretvändig procedure. Så tog han ton, och vi sjöng en psalm, som växlade efter kyrkoåret. De som hade sångbäst skulle gå fram och sjunga. I början var det så många melodier som böcker. Så skulle vi gå till våra bänkar och lägga oss ner i bön, och så skulle man uppsjötta i deras bön som satt framför eller hållade på något annat upptäckt. Så

läste lärares ett kapitel ur bibeln —
det var en översättning med förklaringar han
hade. Han läste mycket monotont.

Efter morgontönen blev det
läsforts. Pojkarna stodo där framme vid
katedern till höger, flickorna stodo i mitt-
gången. Det var bra för flickorna, för de kunde
i regel läsa inman till med boken (katekesen)
lagd på bänken. Då någon av pojkarna ej kunde
läsa, sa lärares: "Bort till spisen!" I
fyren stod en vattenspann, och där stodo pojkarna
och hällde vatten från spannen till en fördjupning
i fyren och så tillbaka igen. Så fingo de gå
efter nytt vatten.

Bibelska historien tabblades
måten likadant som katekesen. Lärares gav
aldrig några förklaringar.

*fyren = spisbrädd

När förhöret var slut fick den som ej kunde läsa stå i grisen eller titta in i ett läsa på en eller flera rasker. Läraren var ganska stäng mot pojkarne men snäll mot flickorna.

Så blev det snart när då frögn
vi gå i takt ut (hallades jämna steg) och
läraren slog takten i kaledon. Det var ett
klappande, för vi hade häskorna på oss inne.
För läraren gick med häskor i skolan.

Golvet i skolans ströddes varje
dag med bräckt snis. Det luktade gott, men
det behövdes väl, för vi var kullisfem ingår
i en liter, lag sal, vata kappros läge i en hög
på bordet, och ingarna inte gjorde av sina
röda matkylor.

Vi hade snart en kvart var
himme. Under middagskatten, som varade en och

en halv timme (kl. 12 - 1³⁰), skulle pojkar
lämtas enris till golast. Skolan slutade
klockan fyra.

I ena lämnat var skolans
fönster ventil, när då luftens blev för tjock,
sade läraren: "Öppna luckan!", när då fick en
en ungarna klättra upp på bänken och öppna
ventilen, för det fanns inget snöre i den. Så
efter en stund var det: "Stäng luckan!", när då
var det samma historia igen. Det kunde upprepas
många gånger på dagen.

Pojkarna voro rätt stora. En
gång var det en pojke, som läraren tog i och skulle
kukla för att han ej kunde stava, men pojken
tog igen. Så sade läraren bara: "Jag tror du är
stark."

Flan var mycket många med rätt-
stavning. Vi skrev efter tabellen på griffel-

lära. Senare fingo vi ären skriva på
papper, men skrivböcker hade vi inte. Vi kunde
få hålla på att skriva a b c d en hel ~~timme~~
kennis. Aldrig fingo vi skriva efter någon bok,
bara efter tabellen. Och där lärde man utom-
till. På en av dem stod: "Vid Fredriksbald blef
Carl XII skjuten." Alltid gjorde läraren små
anmärkingar. Aldrig hörde man något beömt.

Det första vi gjorde i veckan
var att läsa nästa fördags evangelium. Läsningen
var mycket rolig med uttallet. Det var ren
pedanteri. Sade man a, så skulle det vara a
och bönstons. Jag minns en gång jag läste: "Jag
hafver plantat ----", och uttalade plantat med
a. "placantat ----", sade skolgubben. Jag försökte
flera gånger att säga det så, som han ville ha det,
men det var förgäves. Till slut blev jag arg och
satte full fart och läste: "Jag hafve plantat ----."

och så fortsatte jag i fullt sker. Då
hann han inte anmärka.

Jag glömdes ju snart bort. Den var
är här och hängde på väggarna, och på den skrev vi
med krita, s.k. styckkrita. Vi suddade ut med
hvaratass, som lärarna krigade av barnens efterhand
som den gamla blev utsliten. Jag vill minnas, att
jag hade med mig vägen hvaratass vägen gång.
Dinjal minns jag inte det fanns vägen.

Något giss fanns inte i skolsalen,
och på vinteren var det nästan mörkt den siste
timmen.

(Det var skildrade gäster skollärare
Johannes Andersson, egentligen kallad skolegubben
Hans efterträdare, Vibeck, var modernare. Vad jag
särskilt minns är, att han brukade sätta sig i
fönstret ~~da~~ när det mörkade och läsk högt ur
Fänrik Ståls sägner).

Före det gudmodern för till
kyrkan skulle hon sjunga en psalm (varför kunde
meddel. ej). De voro rädda för att titta på ett
barn så att det kallade uppmärksamhet, för då kunde det
bli fel på igorren; man skulle stå framför korgarna,
så att barnet såg framåt.

När barnet skeddade i sömnen
sade man, att "glytten såg en ängel."

På kyrkostunden Sjöbergs tid
^{vara!} skulle det tälta faddrar. De skulle ge prästen varsin
toloskilling för att han "håddade barnet" (döpte
barnet). (Sjöberg var mycket fattig).

Och många stickar, så får han bra
sängkläder.

Döpdäkt -- åtminstone mössa, av
tyll med röda (blå) silkeband i -- det brukade

gudmodern, lämra, den, som hon ville
hallas hedrig. Ej så långa dopdiäkter som nu.
Barnet fick pengar: gästerna
kittade på barnet och smög pengarna i väggarna. Eller
nå gästerna började bli fulla — i synnerhet
om det var första barnet — så sade de, att de
skulle öka väggbandet d. v. s. samla ihop
pengar till miggen. I regel hade man ett litet dop-
kalas; förning till kalaset var betelmannen, gräns-
bakaren glassade med kött.

Man ville ha en klipsk person
att hålla miggen, den skulle bära på gudmodern.

Julabrigg skulle gudmodern ge,
antingen hon var fattig eller rik. Det var något
särskilt med gudmodern; barnet älskade henne
mer än andra, fick ofta arbeta och bakas
av henne. Minst en skjuta, kanske kragatyg
och så en bibel och psalmbok även

andaktsbok. Var det en rejäl gudmoder,
så var hon en Karl XII-bibel, var hon fattig,
blev det en 2-kronors. Gudmodern skulle
vara med i kyrkan på konfirmationen.

När modern togs i kyrkan, så
kallades den, som såg efter ungern, för "patta-
gudmoder" (= en kvinna, som kunde ge di).

Modernen bjöd vid kyrktagningen hela ^{stolen} på
^{xx}kyrkkyrddor.

^x d. v. s. den kyrkbänke hon satt i; den främsta
bänken på könnasidans bakom korsgången

^{xx} d. v. s. stuka karameller eller något annat
gott att sugga på.

Sträbläst (= en utslagssjukdom, kol. röda
hund). Genom att man bläsk på den sjuke
genom en näselpipa eller pustade på honom
med en pust (= liksom bläsbålg) gick sjukdomen
fortare om. Man trodde, att man gick sjukdomen,
om man gått, då ålarna dansat.

Mavar

Om en levande kvinna kryg genom en sele
eller ett "förläms" (= föllhinnas), så blev barnet
en mava. För att få sig mot mavar satte man
en grepp i sängen med hornen upprätt, för då blev
hen på dem. Det var ofta drängarna, som
blev lidna av mavar. Även hästarna blev lidna
av mavar. De voro då svetta och föriga i mavar

och frans om morgnarna. Om de satte qväs
över dem också, det vet jag inte.

Skogsmyran var som ett bakkiq bakke, men
som det grammaste funktimmer framifrån,
blomskande och högljudd. När hon hade förvillat
ngra, så hördes det ett best skriatt. De vände något
plugg, t. ex. höjars, mössan b. vantarna, för att
de skulle hitta rätt igen. "Och det håller jag inte
för skönt, för när de stodo där och habbad
(=kiänglade) med vantarna, så fördelades tankarna."

När det steg upp täl, (lit dimma över
ängarna och kvällarna, så sade de, att "skogsmyran
byker."

ACC. N:R M. 11028:18.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

De sista stämorna vid skörden (meddel. utefr,
som det gäller varje åker) skulle beskles ihop och
läggas under en sk. Meddel. fannor hade varit
hennes om att gå så: "Gör det ingens mytta så
gör det ingens skada. Det kan alltid vara något
djur, som har gott av det. En ska inte va snål i
det lilla, för då får en inte onsd av det stora."